

**Sharing
Cities
Sweden**

Kartläggning av delnings- tjänster och hur dessa bidrar till levande gatuplan

Låt bottenlokalerna blomstra!

I dag är det många stadsbyggnadsprojekt som vill skapa levande gatuplan, det vill säga gatuplan karaktäriserade av verksamhetslokaler i byggnaders bottenvåningar samt gott om liv och rörelse. Det kan dock vara svårt att uppnå i tider av externa köpcentrum, e-handel och andra pågående samhällsomvälvningar. Men det finns alternativ till att befolka gatuplanen med butiker, restauranger och caféer. Ett sådant är att befolka dem med verksamheter från den framväxande delningsekonomin, det vill säga människor som delar, byter, lånar och hyr prylar, tjänster och ytor av varandra. Det kan handla som sådant som stödjer reparation och skapande av prylar, delning av fritidsutrustning och leksaker eller företag som samutnyttjar lokaler. Under våren 2020 genomförde forskningsinstitutet RISE en studie på ämnet med fokus på de effekter och värden som delningsinitiativ i gatuplan kan bidra med samt förutsättningarna för att det ska bli verklighet.

Studien består av en genomgång av nationell och internationell forskning samt av intervjuer med svenska fastighetsbolag och delningsinitiativ. I den här kortversionen presenteras några av studiens höjdpunkter inklusive sidhänvisningar till den fullständiga rapporten [Kartläggning av delningstjänster och hur dessa bidrar till levande gatuplan.](#)

Delning kan bidra med sysselsättning, företagande och urban förnyelse i ett område

Att stimulera delningsekonomin kan vara ett sätt att skapa sysselsättning på en plats. Bland annat som ett resultat av att många delningsinitiativ erbjuder arbetsträning och kompetensutveckling för människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Vissa delningsverksamheter, så som coworking spaces och maker spaces, kan också stimulera innovation och företagande i ett område. Exempelvis genom att de erbjuder gränsöverskridande nätverk, utrustning och lokaler. De kan också bidra till att arbetskraft stannar kvar i ett område. I de fall då delningsverksamheter flyttar in i underutnyttjade lokaler kan de också bidra till urban förnyelse, genom exempelvis ökad attraktivitet samt liv och rörelse. På lång sikt kan effekter av det här slaget också generera samhällsekonomiska nyttor.

Läs mer på sid. 14-19 och 27

Mötesplatser, hälsa och liv och rörelse

Delningsverksamheter har visat sig kunna fungera som sociala mötesplatser och generera sociala relationer mellan såväl invånare som företagare. Andra sociala effekter är ökad fysisk och mental hälsa, lärande samt omfördelning av resurser i samhället. Delningsverksamheter kan också skapa rörelse i ett område under olika tider på dygnet. Den här effekten är delvis beroende av att verksamheterna finns på plats i gatuplan.

Läs mer på sid. 13, 15, 17-19 och 26

Beteendeförändringar och lärande kopplat till miljö och klimat

Delningsverksamheter kan bidra till beteendeförändringar och lärande kopplat till miljö och klimat. De kan även hjälpa privatpersoner att minska sin konsumtion och utveckla praktiska färdigheter om hur man reparerar eller återvinner prylar och material. Delning kan dessutom bidra till minskad miljö- och klimatpåverkan samt materialåtgång i samhället. En svensk studie om Fritidsbanker, det vill säga bibliotek för fritidsutrustning, visar på en potentiellt minskad klimatpåverkan med 70 % och materialåtgång med över 80 %, jämfört med ett scenario med privat ägande av utrustning. Enligt de fastighetsbolag och delningsinitiativ som har deltagit i studien är gatuplansplacering centralt för att öka sannolikheten att effekter av det här slaget ska uppstå. Detta eftersom det kan generera ökad synlighet, lägre trösklar för deltagande samt hjälpa verksamheter att nå ut. **Läs mer på sid. 15, 18-19 och 26**

Utmaningen med delningsinitiativ

Många delningsinitiativ bedrivs småskaligt, på ideell basis eller som sociala företag med samhällsnytta i fokus, även om vinstdrivande verksamheter också finns. Att erbjuda lokal till dessa kan innebära en ökad ekonomisk risk eller ett behov av hyressubventioner för fastighetsägaren. Det kan vara problematiskt eftersom den ekonomiska risken eller den uteblivna inkomsten då måste betalas av någon annan, om inte av företaget själva så av andra verksamheter eller bostadsinnehavare. Det finns också exempel på delningsinitia-

tiv som marknadsför en livsstil och estetik som inte har slagit igenom i de stora befolkningslagren och som därför kan göra att gatuplanet känns exkluderande. På samma sätt kan sådana verksamheter som kräver ett engagemang och en social förmåga av sina besökare i praktiken också ha betydelse för hur inkluderande verksamheten känns. Det kan dock vara svårt för varenda verksamhet i ett område att tilltala alla. Istället bör variation och bredd på verksamheterna i området som helhet vara den största drivkraften för att uppnå ett levande gatuplan. **Läs mer på sid.24-25**

Öppning för nya affärsmodeller

Att de ekonomiska förutsättningarna finns på plats är A och O om delningsinitiativ i högre grad ska kunna ta plats i städernas och tätorters gatuplan. En återkommande farhåga bland fastighetsägare är att delningsinitiativs låga betalningsförmåga ska sätta käppar i hjulet. Samtidigt visar studien att betalningsförmågan kan variera mellan olika delningsinitiativ. Dessutom demonstrerar studien att de ekonomiska förutsättningarna även beror på hur det enskilda fastighetsbolagets affärsmodell ser ut. Som historien visar kan affärsmodeller förändras över tid, vilket den pågående övergången från produktfokus till tjänstefiering är ett exempel på. **Läs mer på sid. 25 och 31**

Utformning och placering av lokaler

Var en verksamhet placeras och hur lokalerna utformas har betydelse för verksamheten. Där spontana besök är viktigt för verksamheten kan det vara en fördel med lokaler placerade i gatuplan i områden där användare och kunder vistas. Verksamheter kan också klustras, vilket kan dra besökare till varandra, liksom att dela på hyror och resurser. Dock är inte alla delningsverksamheter beroende av spontana besök. I dessa fall är det inte lika viktigt med placering där människor rör sig. För de verksamheter som har användare som önskar vara anonyma kan det till och med vara önskvärt att ha lokaler som är avsides. Det senare ger en möjlighet för fastighetsägare att få mindre attraktiva lokaler uthyrda. **Läs mer på sid. 26 och 31**

Intresset för delning ökar bland fastighetsbolag

Studien visar att intresset för delningsekonomi kan variera mycket mellan enskilda fastighetsbolag. Intresset kan också skilja sig åt mellan enskilda anställda inom ett och samma bolag. En del representanter från fastighetsbolag menar att de som företag behöver bredda sina kunskaper om hur man rent praktiskt skulle kunna inkludera delningsinitiativ i sina fastigheter. Studien illustrerar att en sådan utveckling redan är på gång i Sverige, då flera fastighetsbolag nyligen har inlett satsningar på delningsekonomi och dess värdeskapande potential. **Läs mer på sid. 26**

Studien är genomförd av RISE inom ramen för Sharing Cities Sweden

Sharing
Cities
Sweden